

ח טור מקא דאור
ששבת פסחים נ"ד
יכפרוש רש"י שם

ממש או על האור שהדלק ממנו, וכן נהגו להדליק מעששיות של בית הכנסת. וימיהו, אפלו אם הדלק ביום הכפורים, אם הדלק בהתר כגון לחולה, יכולים לכוף עליו: הגה יש אומרים להבדיל (יא) על גר של בית הכנסת (המגיד פכ"ט ואבודרהם וא"ו), * ויש אומרים (יב) שאין להבדיל עליו אלא מדליקין גר אחר ממנו, (יג) והנכון להבדיל על שניהן ביחד, דהיינו להדליק גר אחר מגר בית הכנסת, ולא יבדיל (יד) על גר עצמו של בית הכנסת לחוד (מהרי"ל). ושאר דיני גר עין לעיל סימן רצ"ח. ואוכלים ושומחים במוצאי יום הכפורים (טו) דהיינו קצת יום טוב (טז) ומהרי"ו וא"ו). יש מחמירים (טז) לעשות (ה) שני ימים יום כפורים, (זו) ויש לזה התרה, ואין לנהג בחמרא זו משום דיש לחש שכיבא לדי סכנה (אור זרוע). מי שמחצנה תענית תלוס למחרת יום כפור אין צריך להתענות כל ימיו (מנהגים). אין אומרים (ו) תחנון (יח) ולא צור"ן^(א) מיום כפור עד סכות והמדקדקים (יט) מתחילים מיד במוצאי יום כפור בפעולת הסכה כדי לצאת ממצנה אל מצנה (מהרי"ל ומנהגים והג"מ פ"ב דברכות, מהרי"ו):

הלכות סכה

תרכה ובו סעיף אחד:

א "בסכות תשבו שבועת ימים וגו' (א) כי בסכות הושבתי את בני ישראל", הם ענני כבוד שהקיפם

ח טור

באר היטב

בשבילן, מ"א, ע"ש שמסים שלא לעשות שני ימים יו"כ, דכשעושה יום שני יו"כ א"כ מאתמול הו"ו ע"כ ואסור להתענות וא"כ האין התענה והיו סתרי אהורי ולכן אין לנהג כן, ומכ"ש למנהגו שאין מתעניין בין יו"כ לסכות. ובקלוטי פירש משמע שאין מתעניין בלילה כי אם ביום: (ו) תחנון. ואין מתעניין בהם אפלו יארצייט, שהם ימי שמחה שהיו מתנבין בהם המנובם בימי שלמה, מהרי"ל. ומקדשין הלכנה במוצי"כ, עין סימן תכו ס"ב. ביום שאחר יו"כ משכימין לביהכ"נ, מנהגים:

(ה) שני ימים. וז"ל מהרי"ל בתשובה סימן ריב: העושים ב' ימים יה"כ אין משני כלל התפלות, אף אם הם י' או מאה לא יתפללו רק התפלה של חל דהיינו לא תתגדדו. וכתב המ"א: ונ"ל דגניחו ג"כ תפלין מה"ט, ע"כ, אף פיוטים וסליחות יאמרו כרצונם וי"ג מדות בקורא בתורה. וכתב המ"א: ומ"מ נ"ל דלא יאמרו אותם באמצע התפלה רק אחר י"ח, גם לא יקראו בתורה אפלו ויחל. כשחל יו"כ ביום ה' אסור להכין להם צרכי שבת בע"ש שהוא י"כ שלהן, אף יאכלו עם האחרים שלא הרבו

משנה ברורה

ואכנים דאסור במוצאי יום הכפורים לכוף עליו. (יג) וישנן במקנה אברהם, דלפי זה גם באור היוצא מן עצים ואכנים אין לכוף אפלו על גר אחר שהדלק ממנו, ולא כהישאומרים דסעיף ד: (יא) על גר של בית הכנסת. רוצה לומר, (יג) שהדלק מבעוד יום ודלק בהתר, והיינו לה שבת סביב לה נעשו להאיר, וצריך להבדיל על זה מלהבדיל על גר אחר שהדלק ממנו, דלא מקרי כלי כף אור ששבת בין שלא היה ביום הכפורים: (יג) והנכון להבדיל על שניהן ביחד. רוצה לומר, שבה כבודא יוצא. והוא הדין אם היה לו גר אחר בביתו שהיה דלוק מבעוד יום, ידליק ממנו עוד אחד ויכוף על שניהן ביחד, כי על אותו גר שבביתו לחוד גספן אינו כדאי לכוף, דאפשר שהוא נעשה גספן רק לכבוד היום [ח"א]. וכן דרך החיים משמע דיותר טוב שנייה בביתו לכתחלה גר דלוק מערב יום כפור שיהיה דלוק עד מוצאי יום הכפורים כדי לכוף עליו, ויוצא בזה לכל הדעות בין שהוא מניחה לכתחלה בשביל זה: (יד) על גר של בית הכנסת לחוד, ואם אי אפשר להבדיל על שניהם, (טו) מוטב להבדיל על גר אחר שדלקו ממנו לחוד מגר בית הכנסת לחוד. (טז) ומכל מקום אם עבר וכוף על גרות של בית הכנסת בלכוד אין צריך לחוד ולכוף על גר אחר, (זו) שהגרות שלנו עשוין גם להאיר, שהרי מתפללין לאורן. אין מתעניין מיום כפור עד סכות יום שמת בו אביו ואמו, שהם ימי שמחה, שהיו מתנבין בהם המנובם בימי שלמה. ביום שאחר יום הכפורים משכימין לבית הכנסת, כדי שלא יהא נראה חס ושלום שאנו היינו נכנעין לו רק בעת שאנו צריכים לבקש על דיננו: (טז) דהיינו קצת יום טוב. כדאיתא במדרש, דבתקול יוצאה במוצאי יום הכפורים ואומרת "לך אכל בשמחה וגו'": (טז) לעשות שני ימים יום כפור. משום ספקא דיומא. ומכל מקום לא יתפללו (יח) רק תפלה של חל ויניחו תפלין, אף פיוטים וסליחות יוכלו לומר כרצונם, וגם זה לא יאמרו בתוך התפלה רק אחר שמונה עשרה. גם לא יקראו בתורה אפלו ויחל. כשחל יום הכפורים יום חמישי, אסורים אחרים להכין להם צרכי שבת בשבילן בערב שבת, שהוא יום כפור שלהן, אף יאכלו עם אחרים שלא הרבו בשבילן. (יט) יש אומרים דמי שעשה כן פעם אחת שני ימים אינו יכול לחזור, וצריך לעשות כן כל ימיו, דהיינו כמו קבל על עצמו כגור: (יז) ויש לזה התרה. הנה, אם נתחרט על זה ואינו רוצה לעשות כן, רשאי להתיר לעצמו בפני שלשה על ידי פתח ותרשה. ואם התנה כפירוש שאין עושה כן רק שנה זו ואין מקבל על עצמו שיעשה כן בכל שנה, (כ) אין צריך התרה. ומה שכתב שאין לנהג בחמרא זו, כי באמת מדינא אין לחש, דאין בקיציא דיתרא ואין עושין כן רק משום מנהג שנהגו אבותינו, וביום הכפורים (כא) לא נהגו אבותינו כן, אספן למה נהגו אנחנו: (יח) ולא צור"ן^(א) וכו'. ולא (כב) פרקים ולא שיר המעלות, (כג) אכל למנצח ואל ארץ אפים אומרים. ויש מקומות שבערב סכות אין אומרים 'למנצח', אכל אל ארץ אפים אומרים: (יט) מתחילים. וביום המחרת (כד) יעשה כלה, כמו שכתב בסימן תרכה:

א (א) "כי בסכות הושבתי וכו'", הם ענני כבוד וכו'. ודגמא לזה עננו לעשות סכות, כדי שנוכר נוראותיו ונפלאותיו. ואף על פי שצאנו ממצרים כחדש ניסן לא עננו לעשות סכות באותו הזמן, לפי שהוא ימות הקץ ודרך כל אדם לעשות סכות לצל ולא הייתה

שער הציון

(יג) והעתיקו הגר"ו, וכן כתב הגר"א דסעיף זה סותר לדעת הישאומרים דסעיף ד: (יג) מגן אברהם ולבושי שרד: (יד) לבושי שרד: (טו) מגן אברהם: (טז) הגר"ו: (יז) ובמטה אפרים כתב דגרות של בתי מדרשות שעשוין ללמד אצלם והקבועים שם משתמשים בהם, יש לכוף עליהם: (יח) מגן אברהם ושי"א: (יט) דרכי משה: (כ) מגן אברהם ומטה אפרים: (כא) כי רב הצבור אין יכולין להתענות ב' ימים ולא תקנו בזה לעשות שני ימים: (כב) סודו דרך החיים בשם אליה רבה: (כג) מטה אפרים: (כד) פרי מגדים:

(א) היינו צדקתן צדק. וצו"ן הוא קיצור התיבות [ר"ת] הראשונות שבן הפסוקים - צדקתן רצדקתן צדקתן.

מ"ע דרבים שכל ישראל חייבים זה ביחד למ"ע דלעולם
 בהם תעזרו שאינך חלל מ"ע דחיד ללא אלימא כ"כ
 כמבאר במ"ק ד"ד ז' יצא מ"ע דרבים וידחק מ"ע
 דיחיד, ואע"ג דמלוא דזכות דרבים עדיף לדחות מ"ע,
 מכ"מ לא מלינו שיהא דוחה
 מ"ע דרבים מחויבים זה,
 וע"ע מש"כ בגאון טורי אבן
 חגיגה ד"ג בשו"ס דטעמא
 דמ"ע דלעולם בהם תעזרו
 נדחית משום מלוא, ומיושבים
 ג"כ דברי רבינו. ודע דלשון
 בה"ג דהא עינא מעורבב,
 ומשמע מדבריו דהא דא'
 שמואל אס מחמת סכנת עקרב

מותר מיירי דוקא במיטב גורבי וכדומה, וכבר השיג
 על זה הרי"ן גלות הלכות מאה שפירס בה"י יום
 הכפורים וע"י טור וט"ז באר"ח סי' תרי"ד. ה' דרב
 יהודה נפיק כ"י. כבר הובאה דעת רבינו במלומת ה"י פ'
 יוה"כ לאפקוקי מהפוסקים שהחמירו מן הדין בסנדל של
 ששס או של עץ, ובענין הלוי דקדוק הסוגי במקומו
 ויבצוח פ' מ"ח ושבת פ"ו, וכבר באריכו הראשונים ז"ל
 ועד אחרון ציטאורי הגר"א ז"ל. והנה בחוספות ישנים
 פ' יוה"כ הביא בשם רבינו הא' דרי"ל שרה משפחות
 בט"ז ויוה"כ ולפנינו ליתא, אבל בפ"י כה"י ניכר שהי'
 לפניו זה בענין ועוד איזו דינים חלל שא"א להעתיק
 מהפ"י שאינו חלל מרמז ראשי דברים.

(א) דמחייבין ב"י דמיעבד מטללתא ומיתב בה ז'
 יומי דכתיב חג הסוכות תעשה.

לכאורה פ"י למעבד מטללתא היינו ושיבך ונקיט רבינו
 לישנא דקרא דכתיב תעשה ודאי לשון המשנה נדרים פ"ג
 קונס סוכה שאני עושה לולב שאני נוטל, ובגמרא מפרש
 ע"ז הא דא' ישיבת סוכה עלי, כרי דשיבך נקיט בלשון
 עשי, ומכש"כ לשיטת החו' וסויעתו דעיקר מחלוקת
 אביו ורצא במלות אי ליכנוה ניתנו מיירי במלוא שיש
 בה הנחת הגוף ג"כ, וכמ"ש באריכות בה"י קני"ד אות
 ז' וע"כ מיירי דוקא שם בשיבת סוכה דאפשר בשיבת
 הנאה שהיא מחסם מזרם וממטר וכדומה, וא"כ ע"כ הא'
 דתנן סוכה שאני עושה היינו שאני יושב, אבל קשה לי
 לפרש משמעות לשון רבינו הכי, דא"כ למאי כפל רבינו
 דבריו למיעבד ולמיתב, וגם הביא חרי קראי חג הסוכות
 תעשה בסוכות חצרו. בשלמא על הכתוב לק"מ הא'
 דכתיב תעשה שהרי אחי לדרשה ולא מן העשוי, אבל
 רבינו למאי הביא מלות עשיה בסוכה בפני עזמא ושיבך
 בפני עזמא. אלא נראה ללמוד מלשון רבינו, דאף על גב
 דעיקר מלות סוכה הוא הישיבה, ובעשיה אינך חלל
 הכנה, מכ"מ יש בה מלוא בלשון הכנה זו כתיבא בהורה
 וסעודה משאר הכנות דמלות שאינן כחובין בהורה, ואינך
 דומה עשית סוכה וכתיבת חור"מ דכתיב וכתיבתא ושמירת
 מלת מלוא דכתיב ושמרתם את המלות והכנה דשבת
 וכדומה, לאגידה לולב ותקון שוטר וכדומה שלא נזכרה בה
 שום הכנה חלל גוף המלוא. ונראה דהא דא' במנות
 דמ"ז א' דרב אלא ד"א רמי חוטי ומצרך לעשות לית
 והש"ס שקיל וטרי עובא ומקשה מחפלין וסוכה שאין

מצרכין על עשייתו, ומסיק שאין מצרכין חלל על מלוא
 שנגמרה עשייתו, ולכאורה קשה האין ס"ד דר"א צ"ח
 לנכך על כל הכנות ומכשירי מלוא אי"כ ה"י לו לנכך על
 טוית ליתא ג"כ וכדומה, וכדי ק' על הירוש' שביאור
 כהר' דס"ל לנכך על עשית
 המלות. וחו' ק' לטב לא
 הקשה הש"ס חלל מעשית
 סוכה ולא מעשית לולב
 ושופר, חלל ודאי לא על
 עכ"ד לנכך חלל על הכנה
 דכתיבא בהורה כמו עשית
 ליתא דכתיב ועשו להם
 ליתא, גדילים תעשה לך,
 ואע"ג שאין זה עיקר וגמר

המלוא מכ"מ אחר דכתיבא בלשון מ"ע ס"ל דחייב לנכך,
 ודאי כ' הרא"ש כתובות פ"א דהא דמצרכין על השמיטה
 אע"ג שאינו מלוא לאכול שחוטה חלל אזכרה שלא לאכול
 שאינך זכרה מכל מקום כיון דכתיב בלשון מלות
 עשה וזכרה ואכלת מצרכין, הכי נמי סבירא ליה
 לרא"ש דאע"ג שאין עשי' זו עיקר המלוא מכ"מ כיון
 דכתיב בלשון מלות עשה מצרכין, ושקיל וטרי מסוכה
 דכתיב תעשה ומחפלין דכתיב וכתיבתא וידוע דקאי
 גם על חפלין כדאיתא בגיטין דף מ"ב לענין מאן
 דאיתוכו בקשירה איתוכו בכתובה דכתיב וקשרתם
 וכתיבתא, ומסיק בגמרא דאינו לריך לנכך חלל על
 גמר המלוא ולא על מכשירין אפילו כחובין, וכירושלמי

סבירא ליה כרז אלא דר' אבהו. ודא דאיהא צירושלמי
 פרק הרו"ח לנכך על אגידה לולב, היינו משום
 דס"ל לענין תעשה ולא מכ"מ מקשינן לולב לסוכה
 ופלוגת' היא בש"ס דילן סוכה ד"ג, וע' מש"כ בשא"י
 קמ"ה וא"כ כתיב תעשה גם בלולב מש"כ מצרכין לדעת
 היר'. ונראה דיש מכ"מ כ"מ דדין בין הכנה בכחובה
 בהורה לאינך כחובה בהורה, דכנה ידוע ככלל מלוא
 זו יותר מצלוחו לא בגוף מ"ע בלבד אלא אפי' בהכנה
 דמלוא כדאי' פ' כ"ז בהכנה דשבת שאינך חלל הכנה
 למלות עוג שבת, וכדי מלינו צירושלמי פסחים ר"ח
 חז"ל לגבי טחוניא, וכיינו משום ושמרתם את המלות
 דמלוא לראות שיכיו משומרין כראוי אע"ג שאינך חלל
 הכנה לאכילת מלוא משומרת. וקש' הא דאיתא בפסחים
 דף ד' דאיכא אחרי דדקי בגופייהו ואיכא אחרי דכדי
 אגרא, וכדי מלוא זו יותר מצלוחו ראוי לבדוק
 בעלמו כמ"ש המג"א סי' הל"ג סק"ב וא"כ בלמח
 קשה על בני דוכי אגרא, וכדי קשה לי הא דאיתא
 בפסחים דקט"ז לחם עוני מה עני הוא מסיק ואשמו
 חופי כו'. ומה שפרש"י כדי שלא תחמץ קשה לי טובא
 שהרי מושמרתם את המלות נ"ל כל הדרש לשמירת
 נשעת קליר עד אפי' וגם בלשון הוא מסיק ואשמו
 חופי אינו מורה על כך, וכדי מיצטו מה עני חופי
 שמוך להיסקו, וגם עיקר בענין דשמירת הסיומן צמח

שיבא שמוך להיסקו אינו מוכרח כ"כ, ואולי נוסחתם
 ה"י כדאי' בביבא דהגר"א, הוא חופי ואשמו לשה,
 ועיקר הדיבור שחא סמוכה באפי' ללישכ. חלל נראה
 דאשמועין שחמל שיהא פסוק בעלמו באפיות במלות
 כעני

שם
 לפינו
 כדחושבא
 פ"י מ"ן שם

כח"ק

ד' לשון הרמב"ם בפרק
ו' ה' משנה ובריתא שם
כ"ה ו' שם בגמרא כ"ו
בדפוסים בר' ר' וצ"ל
לכלה ופרשו חוספות
וירא"ש בבב"ב ו' מהא
והמסקנת הגמרא
יולא ע"ט

פאר הייט

[illegible]

הבהרה בדיקטיון אפלו אבל יותר מקבוצה היו בצראי דפת עד שיקבע סעודתו עליהם, וא"כ יותר טוב שלא לברך, אבל יש לחש לזאת הרמב"ם אפלו בשר וגבינה לאכלו בפסח שלא ברכה, וכן ראייתו לגדולים בא"י שלא היה מברכים על פת הבכ"כ אפלו יותר מקבוצה, ע"ש, ובדיקטיונו יתגהג רב העולם בייט ושבח לקדוש ולאכל אחר הקדוש פת דיסטין במקום סעודה ואח"כ הולכים אחר הקדוש חוץ לפסח ומטילים בקבלת פני רבם וביצואו ונמשך אינה שעות עד זמן סעודה ומברכים בשעת קדוש ברפת סבה, נראה דשפיר דמי, ודע: דפת דיסטין הוא מ"מ כיון שאוכל אותה בחורף סעודה הצריכה לקדוש שפיר דמי שיקבר ברפת סבה דמשקבתו זו משוי לה כקבע, רק יהיה שיהיה יותר מקבוצה ויבנה באפשר שגם מח"כ מודה, אך בחל או באמצע היום דשבת וי"ט בשאכל בלא קדוש פת דיסטין במדרגה שמתגהג ג"כ לברך ברפת סבה על פת דיסטין, ולענ"ד יש לחש לזאת מיהו נראה שאם אין דעתו לצאת מיד רק לשבת שם וזמן-מה שפיר דמי לברך דהא הברכה גם היא על הישיבה אלא שמתגהג לברך בשעת אכילה וא"כ באכילת פת דיסטין סגי, ונצין שם בגריד בסוף סימן הנ"ל שכתב שם לענין אכילת פרות שפטור אפלו קבע, והמחלף בין נכנס לספה ליכנס שם ודחתם בניסוחו ליכנס כמו שזכרנו לביתו וליכנס שטא"כ בוקש בשביל אכילת פרות חוץ לדרך להקפיד באכילת פרות חוץ לביתו ואין דעתו לא ישיבה בספה, ע"ש, ולכן בחל ששקבע לספה פת דיסטין ונצין על האדילה והישיבה לא בגמרא אפילו לברך שיקבר אחר שאל, שגם הישיבה מצוה, אבל מי שאוכל פת דיסטין ורוצה מיד יש לחש מח"כ דצל פת דיסטין לא; בדרך, ונצין לקחן ס"ח. וזה"ש: דבשע ופרות אפלו קבע עליהו וכתב במג"א במיני תרומא דמהני קבע עליהו, הינו בשאכל יותר מקבוצה, ונצין ביד-אפרים שפרשתי דבריה מגמ"א על מכוונם, ע"ש:

משנה פרורה

* וְאֵל יַעֲקֹב שָׁם תִּשְׁמֹשׁ בְּזוּי. וְתִשְׁמֹשׁ הַמָּסָה לֹא מִקְרֵי תִשְׁמֹשׁ בְּזוּי, כִּי הָיָה בְּכָלל 'תִּשְׁבֹּד' קִצֵּין דְּדוֹרוֹ, וְגַם בְּצִעֲם לֹא מִקְרֵי תִשְׁמֹשׁ בְּזוּי בְּמָה שֶׁהָיָה מִקְרִים מִצֹּד עֲשֵׂה שֶׁל פְּרוֹ יִרְבֹּה וְעוֹנָה (אַחֲרוֹנִים): * אָפְלוּ שָׁנֵת עֲרָא. וְאָפְלוּ מִמֶּינָה יֵאָשׁוּ בֵּין בְּרִבּוֹי דְּבֹדָא לֹא אֲתִי לְהִשְׁתַּקֵּץ בְּשָׁנָה. גַּם כֵּן אֲסוּר לְתוֹרֵצָא וְלִבְרָקָא הָיָה בְּתָרָא (פִּמְ"א וּפִשְׁטוּ): * אָבָל מִתֵּר אָבִילֵת עֲרָא. וְאָפְלוּ מִשְׁתַּלְמִידִיחֶם אִם רֹדָף שָׁלָא לְהַחֲמִיר עַל עֲצוּמָה בְּדָךְ רִשְׁאִי, וְלֹא הוּי קִמְצָא שְׁמִינוּ בְּדִקְדֻקָּה בְּקִצּוֹת (ר"ן, הִרְבֹּחַ בְּאֲחֻרָיוֹם): * כִּבְרִיעָה מִפֶּת. אָבָל יוֹתֵר מִצֵּט חוֹשִׁיב קֹעֵב (אָפְלוּ אָבָל דְּרָךְ עֲרָא, ש"ת). וְכֵן סָתֵם לְצִיל בְּסוֹף סִימָן רַלכ, וְהָיָה בְּדִצֵּת שִׁש"י וְחוֹסְפוֹת וְהָרָאשׁ וְהָר"ן, וְדִקְדָּשִׁים בְּרִיבְרִיב וְצִל לְכָלָה הוּא רַק קִשְׁעוֹר יִצְחָה, דִּיאֵין בֵּית הַבְּלִיעָה מִחוּץ יוֹתֵר מִכְבִּיעָה, וְלֹא בְּדִצֵּת הַקִּמְצִים וְהָרִי"ץ יֵיאֵימָת וְאָפְלוּ יוֹתֵר מִצֵּט מִכְבִּיעָה בְּסִימָן הָיָה בְּכָלל אָבִילֵת עֲרָא: * וְזִין. עֵין מִשְׁתַּלְמִידִיחָה בְּרִידָה דְּאָפְלוּ קֹעֵב עֲלֵיהֶן, כֵּן מִנְּחָב בְּבִיתֵי יוֹסֵף וְדִבְרֵימִלָּה, וְזֶשׁ שְׁחֻלְלִין לָהֶן זֶה, וְאִבְרָא בְּקִצּוֹר דָּבָע לֵל אֲחֵר וְשִׁמְעוֹ. וְהָיָה הִגָּרָא מִבְּיָא מִקּוֹר לְדִצֵּת הַשְׁלָחָה צִירוֹף מִבְּרִכוֹת דִּף לֹו עֲמוֹד בִּזְמַנְהוּן שֶׁם בְּהוֹדֵא לַעֲנֵן בְּרַכְתֵּי הַמַּזּוֹן דְּלֹא

אָפּלו לבלע חוץ לספקו: (יג) מים זיין וואָסל פֿרוט וואָפּלו קבע עליהו. השעם, (מח) דאָכילת פֿרוט אָפּלו הרבה בקביעות חשיב רק באַכילת צראי דפת, והוא היין אכילת פֿשר ודגים וגבינה ושאָר מיני מאַכל חשוכים כּפּירא לדעת השלחן-ערוך, ולא החמיר בפּשוט רק בחבשיל העשוי מחמשת המינים. והנה מה שהגיד רמ"א וואָפּלו קבע עליהו קאי גם על יין, (כט) כּמו שמוכח בדרכי-משה, ושעמו, זיין אין חשב (ל) רק באַכילת פֿירי, וכל-שכן שאָר משקין, וכל-כן לא חשיב קביעות ידידהו. ודע, דכּמה (לא) אחרונים מפּקקין בדין זה ודעמם דאם שותה יין בקביעות חב בספקו, ובפֿרט בני חבורה שִקבעו לשותות יין, בודאי הוּ קבע גמור. ומכל מקום לענין ברכה הסכימו כּמה אחרונים שאין לברך 'לישב בספק' כי אם על פת העשוי מחמשת מיני דגן או תבשיל העשוי מחמשת מינים אם קובע סעודה עליו, וכדלקמן בסוף הסעיף. וילענין פת הבאָה בקיסנין ובאר שם. (לז) ומיהו, ראוי ונכון לכתחלה שלא לשותות בקבע (נג) אָפּלו שאָר משקין, כּמו מידבש ושכר, אלא תוך הסעודה, (לח) או על-כל-פנים יאכל מתחלה פת יותר מכביצה נאו שאָר תבשיל העשוי מחמשת מינים אם קובע סעודתו על זה

שַׁעַר הַצִּיּוֹן

(כא) בִּית־יוֹסֵף: (כב) מִגְדֹּאֲרֶהֶם: (כג) וְכֵן מִשְׁמַע מִדְּבַר רִ"ץ גִּיּוֹת הַכְּלוּתָי, וְכֵן הַיָּשָׁר מֵה שֶׁנִּשְׁאָר שֶׁם הַמִּבְּרָא בְּצִדִּיק עֵינָיו: (כד) בְּפִוְרֵי־עֶקֶב: (כה) רִ"ן וְרִדְיִסָּבָא: (כו) גְּמָרָא: (כז) הָיָה לֹא חֲשִׁיב אֲכִילַת קֹבֶעַ. וְעֵצָן בְּסוּף הַסְּעִיף: (כח) גְּמָרָא: (כט) וְכֵן מִשְׁמַע בְּבֹאֵר הַגִּרְיָא. וְהָא דִּיאִתָא בְּגִמְרָא 'אֹכְלִים וְשׁוֹמֵם בְּכִסְפָּהּ, וְהַעֲמָה לְשׁוֹן זֶה בְּרִישׁ הַסְּעִיף, הֵינּוּ לְאַחַר אֲכִילָתוֹ בְּסֻדָּה שֶׁדֶּרֶךְ לְשׁוֹת אֹז, צִדִּיק לְשׁוֹת גַּם כֵּן בְּכִסְפָּה דְּנִלְל הוּא בְּסֻדָּה, אָבֵל שְׁתִּיה בְּלִי אֲכִילָה לֹא חֲשִׁיבָה לְחִיבָה בְּכִסְפָּה, דְּחֲשָׁבֵי קִצִּין מִדְּרוֹ אִמֵּר דְּרִמְנָא, וְאֵין שְׁתִּיה בְּלִי אֲכִילָה וְהֵינּוּ הָא דְּמִסְתַּפֵּק בְּהִנְהוּת אֲשֶׁרִי וְהוּבָא בְּדִרְכֵי־מִשְׁהָ, ע"ש. וְאִפְשָׁר דְּלִפִּי זֶה הָא אֶף מִים בְּתוֹךְ הַסְּעִידָה אֵין כְּדֵא לְשׁוֹת חוּץ לִסְפָּה, וְצִדִּיק עֵינָיו: (ל) בִּית־יוֹסֵף: (לא) ב"ח וּלְבוֹשׁ וּדְרִישָׁה וְאַלְהִי רַבָּה. וְעֵצָן בְּבֹאֵר הַלְכָה: (לב) מִגְדֹּאֲרֶהֶם בְּשֵׁם הַב"ח וּש"א: (לג) מִגְדֹּאֲרֶהֶם. וְנִעְמָה לִפִּי מֵה דְּחֲבֹב אַחֲרוּנִים בְּסִימָן רִיג בְּמִדְּוִינֹת שֶׁדֶּרֶךְ לְקַבֵּעַ הַשְׁתִּיהָ בְּשָׂאֵר מִשְׁקִין חֲשִׁיבִי כְּמוֹ י"ן, עֵין שֶׁם. וְכַתֵּב הַמִּצְוָה־הַשְּׁקֵל דְּלִפִּי זֶה הוּא הַדִּין קִאפִּי^א בְּמִדְּוִינֵינוּ, וּבְחֲשׁוֹבַת עוֹלַת־שְׁמוּאֵל סִימָן צו, דְּשִׁתִּית קִאפִּי^א וְשִׁקְלָא^ד פִּטְרִי אִפְלוֹ לְהַפּוֹסְקִים דְּשִׁתִּית קֹבֶעַ חֵיב, הֵינּוּ בְּאוֹתוֹ שְׁקוֹבְעִין לְשִׁתִּיה אַחֵר הָאֲכִילָה דְּרַךְ שְׂמִחָה וְרַעוּת, אָבֵל לֹא בְּשִׁתִּית קִאפִּי^א וְשִׁקְלָא^ד "פ"ת]: (לד) פְּרִי־מִגְדָּרִים:

תַּרְגוּמִים: 1 פְּלִי-זְכוּכִית וּבְחוּכּוֹ נֵר דּוֹלֵק. 2 מְנוֹרַת נֶפֶט אוֹ שֶׁמֶן. 3 קֶפֶה. 4 מְשָׁקָה קְקָאוּ.

הלכות ספה סימן תרל"ט

קד באור הגולה

ומי שיחמיר על עצמו ולא ישתה חוץ לספה (יד) אפלו מים, הרי זה משבח. **סותבשיל**
מחמשת מינים, (טו) * אם קובע עליו חשיב קבע (טז) וצריך ספה: הגה ומה שנוהגין להקל
בשנה שאין ימים בספה רק המדקדקין במצות, יש אומרים (יז) משום צנה, דיש צער לישן במקומות
(מרדכי פ' הישן); ולי נראה, משום דמצות ספה איש וביתו איש ואשתו כדרך שהוא דר כל השנה, ובמקום
וכל לישן עם אשתו שאין לו ספה (יח) מיוחדת (יח) פטור. וטוב להתמיר ולהיות שם עם אשתו כמו שהוא

באר היטב

שערי תשובה

[*] ומי שיחמיר בו, וצנן כבד"י שכתב בשם צנה לדרך שהיא חמרא ומה וכו' כ
מקורו, וצנן לקמן סימן תרמ"ב, וכתב רבנו יצחק דפחות מקביצה אין מי שיחמיר,
ובאר הקשה ע"ז, והכריז כתב לישב קצת, ע"ש. וצנן בא"י שהביא שבה"ל ותנא
בשם הר"ר אביגדור דאכילת צראי דשבת וי"ט חשיב קבע, והוא הקשה ע"ז דא"כ
מאי פריך מצשה לסתור דלמא ביר"ט הוי וכו', וצנן כבד"י צנה, וצנן לצלל סימן
קסח מ"ש שם בשם גור"ר לענן ברכה דאין חלוק בין שבת וחול, וא"כ נראה דה"ה
באין, וכן משמע כבד"י שם, עמ"ש הפוסקים לענן באכילת לילה הראשונה לקמן
סעיף ג דמשמע דוקא משום באכילת לילה ראשונה חובה חייב אפלו בביתו הא
בלא"ה לא חייב ואפלו לא ירדו גשמים, צנן כבד"י לקמן סי' יא וכן דעת המג"א
(*) וצנן ט"ז ס"ק יח: (י) מיוחדת. ואין לכסות השלחן בבית-החורף אלא בספה בשבת
ט, אף בשמיני-עצרת יכסה ג"כ בבית-החורף, הגמ"ר. וכתב א"ז: ומשמע דאף בספה אין חייב לכסות בחור"מ, וה"ה בחור"מ של פסח:

משנה ברורה

באור הלכה

לישב בספה יוצא לכל הדעות: (יד) אפלו מים. וכל-שכן פת
ודאי: (טו) אם קובע עליו וכו'. רוצה לומר, שאוכלים
ובורה, או שאוכל שער חשוב שקובע סעודתו בזה, ולא די
מצט יתור מקביצה כמו בפת. וצנן במקומו אברהם שהקשה על
(ו) ודעתו דדינו ממש כמו בפת, דיותר מקביצה מצט (לו) חייב
אין לענן לברך 'לישב בספה', ודעת האחרונים דאין לברך רק
עליו סעודה, כמו שכתוב בשלחן-ערוך. ודע עוד, דהסכימו
והורו, דנכון להתמיר מלאכל (למ) בשר ודגים וגבינה חרין
ודוקא (לט) בקביעות, אבל שלא בקביעות אין להתמיר כלל:
צריך ספה. פירוש, מדינא, ועל-פני צריך (מ) לברך 'לישב
וכתב המאמר-מרדכי, שמי שאכל פת הבאה בכיסנין בשחירת
הקאפ"א וכו', כמו שאנו נוהגים בכל ימות השנה,
פי שאינו מברך 'המוציא' כיון שאינו אוכל שער שדרך
ל קובע עליו, מכל מקום צ"י ספה, שהרי הוא קובע סעודתו
וי, וכן נהגנו לברך עליה 'לישב בספה', צנן שם. ונקט מלתא
ז, דהוא הדין אפלו בלא שחית קאפ"א, כיון דקבע סעודה על
סנין. ואם לא קבע סעודתה עליו רק שאכל יתור מקביצה, יש
ין האחרונים אם צריך לברך 'לישב בספה', וצנן בשערי-תשובה
דלענן שבת יום-טוב בבקר בשמקדש ואוכל פת-כיסנין במקום
ואף שאחר-כך הולך לחצר לקבל פני רבו וכו' ומה ונמשך בזה
עד זמן סעודה, להלי עלמא יכול לברך 'לישב בספה', דכיון
אחרי כחירת סעודה הצריכה לקדוש, שפיר דמי שיברך ברכת
ימחשבתו משני לה קבע, ובחול אין בראי לברך דספק ברכות
אין מנהג העולם לברך אף בחול. וכדי להנצל מחשש ברכה
יראה שלא לצאת מיד אחר אכילתו, רק לשבת שם זמן-מה,
שעת ברכתו 'לישב בספה' על האכילה ועל הישיבה שאחר זה:
שום צנה. ואם-כן, מי שאין לו ברים וכסותו בראי ויש צנה,
להחמיר לישן שם, דנקרא הדיט, כמו שכתוב בסעיף ז בהג"ה
וצנן לקמן סימן תרמ"ב סעיף ד בהג"ה ובמה שכתבנו שם:
טור. ובבאור הגר"א חולק על זה, דלא מפטר משום זה, וגם
ברקם מסיק דמשום זה לא מפטר, ולמד זכות אחר על העולם:

שער הציון

דייטש, וכן משמע במאמר-מרדכי. ובשערי-תשובה משמע כל שקובע עצמו לזה מקרי קבע: (לו) בן מוכח להמצנן בהמגן-אברהם וכן העתיק האליה
דבריו, וכן הסכים הגאון רבי עקיבא איגר שכן הוא פנת המגן-אברהם, וכן מוכח בשלחן-ערוך הגרש"י ובלבוש-שרד, ודלא בפרי-מגדים, צנן שם:
כתב בשערי-תשובה בשם הגאון-וורדים, צנן שם: (לח) והנה התייחדים העתיק חמרא זו גם לענן פירות בקביעות, ואנכי לא העפתי מקני
שבדרת-החיים ובשערי-תשובה בשם הגאון-וורדים מקל"ן בזה, צנן שם: (לט) ואפלו באפן זה לא יברך: (מ) פרי-מגדים:

הלכות ספה סימן תרל"ט

באר הגולה

ה (י"ז) (מג) ויעור משנתו (ט"ו). מי שהוא יושן בספה ויכרדו גשמים אין צריך לשער בכדי שיתקלקל התבשיל, פ מוכרי שם והרב המגיד בפניו ויבדעו רבנו פס שהביא הטור וברבי יוחנן שם בגמרא מ"ה דכלהו אמוראי קומי קותה

(מז) אלא בשעת (י"ח) [י"ח] (מח) אכילה (והכי נהוג): ח (מו) ינהגו שאין מברכים על הספה

שערי תשובה

באר היטב

[יח] אכילה. עכ"ט. וכתב בשב"י ח"א סימן ל"ב במסקנא אם ברך לישב בספה אינו חוזר ומברך כמבאר בסימן רטו ודרכות ספק ודרכו להקל. ע"ש. ונראה דאף לפי מ"ש המג"א כמי ששכח לברך ונאספו אכל כבר וברך שהשיבה מן המצה, הניו בברור לו שלא ברך, אכל במסקנא, אס"פ באמת ברך גם על השיבה, אין לו לברך ביון שברך ברך, ונשפיר פתח דה"ל ספק ברכות. ואם רוצה לאכל עוד צ"ע אם מותר לעשות הפסק ביון שיצא

(ז) ויעור. פ"י מעצמו וא"צ להקיצו: (י"ז) הדייטות. ק"ו בזה למי יצא להתמיר קשיידידים גשמים ולילך לספה ולברך המוציא ולישב בה ואח"כ לאכל בביתו, והנה ברכה לבטלה, ט"ו: (יח) אכילה. הלבוש על אומן שקובעין עצמן לשמות אחר ברכת-המזון ואחר ותיה ומן-מה נמשך שחזרין ואוכלין סעודה שניה בלי הפסק ברכין שנית לישב בספה, נ"ל ששעות גמור הוא ביום ששהיר הסיוח ודעתם משיבת סבה שברך ברכו עליה בסעודה הראשונה, ומה שנהגו לקבץ ברכת לישב בספה על האכילה הניו משום וסיחין דעתן מן האכילה ויוצאין מן הספה כשהם פועלים וחזרין לתוכה, אכל הקא שישבו בתוכה כל היום למה יברכו עליה פעם

באר הגולה

משנה ברורה

לחזור לספה, וכן פתב באילה רבה וכן סתמתי בפנים: * וכל הפטור מן הספה וכו'. זה הכלל הוא דוקא במקום שיש בו צד אסור, כמו במצטרע דהוי חלול יום טוב, ונאספו בחל-המועד חייב לברך, אכל אם אינו מצטרע רשאי להתמיר, כמו רבן גמליאל שהתמיר על עצמו בברך של מים ואמר 'תעלו ללפני' [פ"ה בשם עולת-שמואל סימן צח]: * הדייטות. צ"ע במשנה ברורה. וכתב בספר בכורי-יעקב: נראה לי דמה דאמרין שאינו אלא מצעה הדייטות ואינו מקבל שברך, זה דוקא בשפוטו כעת השיבה כגון שמצטרע וברומה, ובקשר בגשמים כיון שהם כשפכת כוס על פניו, שרבו הרגה לו שאינו רוצה בעברותיו, והוא רוצה לכה רבו לעבדו, שאין זה דרך ארץ, אכל מי שפוטו משום טרחה לחזור לספה, כגון בפסקו גשמים בלילה או באמצע סעודתו או בהולך לספת חברו, לזה יש קבול שבר עליו, ולא גרע משותה מים בספה דאמרין הרי זה משכח אף שפוטו מן הדיו, וכנ"ל, וכל-שכן זה שבשעת השיבה מקים מצות סבה כראוי רק שלכתחלה לא היה מחייב לילך לשם, ולכן גם הנהגת ממוני לא כתב רק 'כל הפטור מן הספה ואינו יוצא', דמשמע שבשעת שיבתו פטור, עד כאן לשונו. וצ"ע לקמן בסימן תרמ סעיף ד בהג"ה מה שכתבנו שם בשם הס"י אדם לענין הולך לספת חברו:

(ו) אין צריך לעלות לספה בלילה: (מג) ויעור משנתו. פרוש, מעצמו, ואין צריך להקיצו, (פ"ה) גם אין מחייב למסר שנתו לאחרים קיצוהו כשיאור היום: (מד) וכל הפטור וכו'. כגון במצטרע ופרטי י מצטרע יבאר לקמן בסימן תרמ, ע"פ שם: (מה) הדייטות. קל-והמור: למי שרוצה להתמיר קשיידידים גשמים ולילך לספה ולברך שם מוציא וברכת 'לישב בספה' ואחר-כך לאכל בביתו, והוי ברכה לבטלה לו יאכל שם בספה אכילת קבע [אחרונים]. וצ"ע בבאר הגולה: (מו) נהגו וכו'. רוצה לומר, אף דמדינא דגמרא לדעת פוסקים שונים, כשברך בספה ויצא לעשות ענינו ולא לחזור תכף, בענין שהיה זה גמורה, ואס"פ הרי הסיח דעתו מן המצה והשיחור אחר-כך צריך רף שנית ונאספו מאה פעמים ביום, ואימת שנקנס אף-על-פי שאינו יל שם מברך, שהרי גם השיבה והעמידה שם היא מצוה, דהוי כעין ירו ונדוקא שצ"ע יציאה גמורה, וכמו שכתבנו, אכל אם יצא לעשות יזי או להביא דבר לספה (פ"ה) אין צריך לברך שהרי לא הסיח דעתו, ל מקום מנהג כל העולם כדעת הפוסקים שאינם מברכים אלא בשעת

לה, ונאספו אם יושבים בספה קדם אכילה שעה אינם מברכים, דסבירא להו דברכה שמברכים אחר-כך על האכילה היא פוטרת הכל שהיא קר, והיא פוטרת השנה והטיל והלמוד, שכלם טפלים לה. (פ"ה) וכתבו האחרונים דנכון הדבר לצאת גם דעת הפוסקים הראשונים ולא לישב בלי ברכה, ועל-כן חפך בבואו מבית-הקנסת לברך על דבר שהוא מחמשה מינים ויאכל ממנו (פ"ה) מעט יותר מברכה ויברך 'לישב בספה', וברך אחר-כך בשעת אכילה: (מז) אלא בשעת וכו'. ואם ברך פעם אחת בשעת אכילה ולא יצא מסכתו לעשות עסקיו, ואף אם יצא מסכתו שהיה דעתו לחזור מיד, (פ"ה) אין צריך לברך שנית 'לישב בספה' (פ"ה) אפלו אם אוכל סעודה שניה ביון שמצוה אחת היא, ולכן מי שיושב בל ספה (פ"ה) וישן בלילה בספה ומתפלל שם ואינו יוצא לשום עסק רק אדעתא לחזור מיד, (פ"ה) אין צריך לברך רק בשעת אכילה ראשונה ור"פ אין צריך לברך. (פ"ה) ויש אומרים, דכיון שצ"ע בינתים אפלו על דעת לחזור מיד צריך לברך בשעת אכילה שניה. (ס') ואם יצא לעשות יזי (פ"ה) או לבית-הקנסת להתפלל, לכלי עלמא צריך לברך בשעת אכילה שניה: (מח) אכילה. והמתענה בסכות או שאין דעתו לאכל פת

שער הציון

(פ) פוסקים: (פ"ה) ויש"א: (פ"ה) אחרונים: (פ"ה) פוסקים: (פ"ה) מגן-אברהם וחי"א אדם ובכורי-יעקב: (פ"ה) שהוא שער חייב לספה וכנ"ל בסעיף ב, וכן פתב דהחיים, ודלא כחי"א אדם דכתב שער ב"ח: (פ"ה) מגן-אברהם ויש"א: (פ"ה) הנה עקר הדיון דעל אכילה שניה אין צריך לברך כשלא יצא מסכתו בינתים, מבאר בלבוש ושל"ה והפוסקים עמהם המגן-אברהם, ואף דעת הש"י ותמ"מ-משה להפסיק להבי"ח דעל אכילה שניה צריך לברך בכל גווי, הנה רב אחרונים וכמעט הסכימו לדינא דאין צריך לברך ונהם התלכה ברורה והנהר-שולם ותאלה רבה והר"י עמדין וחי"א אדם ודרכי-החיים והג"ר, אכן אם יצא בינתים והוציאה על דעת לחזור מיד, בזה יש דעות בין אחרונים, דדעת הדרכי-החיים והג"ר וכן משמע מהנהר-שולם שאין לברך, ודעת הר"י עמדין וכן הפוסקים לזה ויר"ע יעקב [ומפרש בן דעת האלה רבה]. דאף דבעלמא להפוסקים דכל אימת שנקנס לספה מברך, מכל מקום אם לא יצא יציאה גמורה שלא לחזור מיד בנדיא לברך שנית כשנקנס, הקא כשיצאה לאכל אכילה שניה וברך שנית 'לישב בספה' ביון ששלי-פ"ה פנים יצא בינתים: וספק ברכות להקל, אם לא שיש עוד לצרף צדדים אחרים: (פ"ה) מגן-אברהם ויש"א: (פ"ה) אפלו אם היה בן כל שבשעת הנמים: (פ"ה) הוא דעת הר"י עמדין והבכורי-יעקב הנ"ל: (ס') מגן-אברהם ויש"א: מגן-אברהם. ומשמע דאפלו הלך באמצע שלחנו לבית-הקנסת להתפלל מנחה או מעריב ובאפ"ן זה היה בנדיא דעתו לחזור תכף לספתו, מכל מקום כשישוב ר סעודתו צריך לחזור ולברך 'לישב בספה' [בכורי יעקב]. והנה ידוע דשעם המגן-אברהם משום דהליכה הוי הפסק, אכל לפי מה שכתבנו לקמה דדעת פיה זנים דהליכה לא הוי הפסק, יש לענין אם יצטרך לחזור ולברך, וענין לעלי בסימן קעב במשנה ברורה סעיף-קטן מו. והנה אם הליכה לבית-הקנסת לא היה יצע סעודה רק בין אכילה לאכילה, אף דגם בזה יש לענין לצאתה או נסבר דהליכה לא הוי הפסק, מכל מקום יש לצרף לזה דעת הש"י ובפרט דעת הר"י ין והבכורי-יעקב דסבירא להו דלאכילה שניה הוא ענין אחר וצריך לברך שנית, אכל באמצע אכילה אם נסבר דהליכה לא הוי הפסק, לכאורה תדא אכילה היא, וכן מוכח דעת הבית-מאיר, דהיינו דנקנס באמצע סעודתו להתפלל מנחה או מעריב, כל שלא הסיח דעתו ודעתו מלאכל אין צריך לברך שנית כשישוב:

ג משנה שם כ"ה
ס בריה שם כ"ו
ע שם בריה

מִן הַסֵּפֶה כָּל שִׁבְעַת יָמֵי הַמִּשְׁתָּה. [*] (לד) * (וסעודת ברית מילה וכן הסעודה שאוכלין אצל היולדת, חֲבִיבִין בַּסֵּפֶה) (מהרי"ק שורש קעט): ז (לה) * (שלוחי מצנה (לו) פטורים מן הספה (לו) סִימָן בְּיוֹם וּבֵין בְּלִילָה. (לח) (ועין לעיל סימן לח) ח (לט) * (שלוחי דרכים ביום, (מ) פטורים מן הספה ביום (מא) וְחֲבִיבִים בְּלִילָה; הולכי דרכים בלילה, פטורים וְחֲבִיבִים בְּיוֹם: הגה ודוקא פשיכולו למצא ספה, (מב) אָבֵל אִם אֵינָם מוֹצֵאִים סֵפֶה יוֹכְלוּ לִילֵךְ לְדַרְכָּם אִף שֶׁלֹּא יֵשְׁבוּ בָּהּ לֹא יוֹם וְלֹא לֵילָה, כִּשְׁאֵר יָמוֹת הַשָּׁנָה שֶׁאֵינָם מֵשׁוּם בֵּיתוֹ (ר"ן פ' הישן). וְאֶף-עַל-פִּי שֶׁאֵינָם הוֹלְךָ רַק בְּיוֹם פֶּטוּר אִף בְּלִילָה, (מג) דָּאִין לֹא לַעֲשׂוֹת שֶׁם דִּירָה. וְהַהוֹלְכִים לְכַפְרִים לְהַבֵּעַ חוֹבוֹתֵיהֶם וְאֵין לָהֶם סֵפֶה בְּאוֹתָן הַכְּפָרִים, (יא) (יא) יְחַמְרֵי עַל

שערי תשובה

בתוך הספה אלא אלו אוכלים לבדם כ"י, ע"ש, ומכ"ש דהרא"ש אפילו בחתן גופה מחיב, וא"כ בקרואים י"ל פמודים להרא"ש, ע"ש, ועין בתיים שאל ח"ב סימן לה שכתב ג"כ דקראים שאינם רק מקומים לסעודת היום לאו בני חפה מקרי, והביא דברי גור"ו וכתב ששעקר בדבריו וכן בקרמה קרוב לנדאי שפנהג ירושלים תוב"ב שהחתן ובני חפה קובעים סעודתן בספה, ע"ש: [*] וסעודת ברית, עין במג"א דאע"ג דהוי סעודת מצנה מ"מ אינה כ"כ בסעודת נשואין ודי ב"י אגשים, וע"ש דסעודה שלפני המילה בלילה לא הוי סעודת מצנה, ולא כנ"ש, ועין לעיל סימן תקנב, ועין בא"ר שכתב דמהרי"ק שממנו מקור הדין דח"ב בספה לא מרי מסעודת ברית מילה ד"ל דמרי כ"ן שנוקר בש"ס פרק ר"א דמילה וחו"ס שם, אף דשקיל וטרי בשבוע הבן דהניו הסעודה שאצל היולדת שאינה מצנה כ"כ, מיהו י"ל איפקא דברית מילה אפשר דאסור (וע"ש שכתב דמרי והוא ט"ס וצ"ל דאסור) חוץ לספה שאין צריך להיות אצל היולדת, אצל שכניו הפן שרגילין אצל היולדת דוקא, מסתפק, ונראה דבשמיני עצרת יש להקל בשניהם והוא פשוט, וע"ש במהרי"ק דלענין אכילת פרות בעלמא כמו שרגילים, המקל לא הפסיד, ע"ש, ולפי מ"ש סימן תרלט דמרי כ"ן ופרות אפילו קבע עליהו אי"כ אין נ"מ בזה רק במחמיר על עצמו וכו' אין להחמיר, ועין בא"ר ס"ק כ דאפשר דכוה"ו אוכלין מיני תרומא ולקח פתב בשם מהרי"ק דגם בני הסעודה שאוכלים אצל היולדת דאין לא בעי ספה, ע"ש: [יא] יְחַמְרֵי. עבה"ט. ועין במג"א דאף במקום כוחים חזב לעשות ספה, וכתב בא"ר דפשוט שאם

באר היטב

יכולים לקים מצות ספה, חֲבִיבִים: (יא) יְחַמְרֵי. ואם הוא בשפה

באר הגולה

שהנדרים משה העיר בזה על דברי הר"ן, עין שם. אולם אם הוא מאגני הנדע, גם הטור מודה דפטור, כמו שכתבו תב"ח ונח"י ושאר אחרונים וכן שכתבתי במשנה ברורה: * (וסעודת ברית מילה וכו'). עין במשנה ברורה מה שכתבתי בשם המגן אברהם ד"י להם בעשרה אנשים, ומשמע מה דאם הספה קטנה מהכיל אף עשרה אנשים מתר חוץ לספה, ולפי מה שהעתיק הגר"א השעם דלאו מצנה מדאורייתא היא שידחה הספה כמו נשואין, אפילו באופן זה אסור חוץ לספה, וכן בפרי מגדים מצד דאין להקל בזה בכל גווי, וכן בסעודת ארוסין ופדיון הבן ובר מצוה וסידים וכו', פשיטא דכ"י ספה [בכורו יעקב]. עוד כתב, שמי שיש לו ספה קטנה מתר לכנות לו ספה גדולה בחל-המועד לצורך סעודת ברית מילה, דהוי לצורך המועד, ואף דלצורך המועד גס"פ לא מתר רק בצנעא, מפל מקום הקא נקר דלצורך המועד הוא, ובגדר מתר לעשות בפרהסיא, כמבאר סימן תקל סעיף ד, עד כאן לשונו: * (שלוחי מצנה וכו'). עין בתשובת כתב-סופר סימן קיט דדוקא בשעה כלה לה ואין בה הנאה לצממה, אצל בהולך בשכר ועקר של השליח להנאחו מתפנן, לא נפטר על-דיריה ממצות ספה, עין שם [פ"ת]. ועין לעיל סימן לח בבאר הגולה דבור המחתיל יום ותרומה"כ: * (הולכי דרכים ביום וכו'). דע, דאחרונים מחלקין בפרשו: דעת הלבוש דמה שאמר פטורין ביום, הניו שאין צריך להמתין מלאכל עד שיגיע לספה [ואם לא שיוודמן לפניו ספה בעת האכל בלי טרח], ומה שאמר וְחֲבִיבִין בְּלִילָה, הניו בשבא ללון במקום ישוב מחיב לחפש סביבותיו אויל יש שם ספה לאכל ולישן שם, אמנם אם נודמן לו שולן שם בין הנזכרים שאין שם ספה וסביבותיו אין יהודים, פטור מלעשות שם ספה, ולפי דבריו מה שאמר הרמ"א ודוקא פשיכולו למצא שם ספה הוא כפשוטו, כמו שכתבנו, והו"ו גס"פ מה שכתב הרמ"א בסוף דבריו וְאֶף-עַל-גַּב יָדֵשׁ לְהַקֵּל, רצה לומר דמה שאמר וְחֲבִיבִין בְּלִילָה הניו דוקא בשמוצא ספה במקומו, ודעת המגן אברהם, דמה שאמר פטורין מן הספה ביום, הניו אף כשהגיע למלון פטור לטרח לעשות שם ספה בעת האכל כ"ן שדעתם לילך לאלתר, וְחֲבִיבִין בְּלִילָה לעשות שם ספה כ"ן שעה שם, אפילו אם לן אצל נכרי, אם יש לו שם משה לעשות ספה [ואפילו אם צריך להוציא על זה מצט מעות אפשר דצריך להשתדל על זה], אמנם אם בא לכפר סמוך לעת האכל אין צריך להמתין על עשיית הספה, כמו בירידת גשמים ולא אמרין שמתין מלאכל אלא כ"ן שעכשו רוצה לאכל ואין לו ספה פטור, הוא הדין בזה, ולפי דבריו, מה שכתב הרמ"א ודוקא פשיכולו למצא

לחתן להחמיר על עצמו ולישב בספה ולא לברך, וכן השושבינים כשאוכלין אצל החתן ומשחחין אותו בתוך שבעת ימי המשתה ויושבין שם בספה אין צריכין לברך, אצל כשאוכלין בביתם חֲבִיבִין בַּסֵּפֶה וצריכין לברך: (לד) (וסעודת ברית מילה וכו'). הניו, אפילו אם צר להם המקום לשבת שם ואי אפשר להם לשמח שם בלילה, מפל מקום חֲבִיבִין בַּסֵּפֶה, דאף-עַל-גַּב דסעודת מצנה היא, כמו שכתב בירידה-דעה סימן רסה סעיף יב, מפל מקום לא דמי לסעודת חתן, שהיא מצנה גדולה לשמח חתן וכלה ונקראת סעודת מצנה בכל מקום, אצל זה אינה מצנה בלילה, ואם-כ"ן די להם בעשרה אנשים [מ"א]. ומפל מקום בשמיני-עצרת אם רוצים יכולים לאכל בבית בסעודת ברית מילה [א"ר ודה"ח]: ז (לה) (שלוחי מצנה, כגון שהולך (נג) להקביל פני רבו או ללמד תורה או לפדיון שבויים וכיוצא בזה): (לו) פטורים מן הספה. אפילו (נד) בשעת חתונה ויש לפניהם ספה בנדיה: (לז) בין ביום ובין בלילה. הניו, אפילו הולכין רק ביום (נח) פטורין גם בלילה, (נו) מפני שטרודים במחשבת המצנה וחקונה, והוי הפל בכלל עוסק במצנה ופטור ממצנה אחרת: (לח) (ועין לעיל סימן לח. רוצה לומר בסעיף ח בהג"ה, דמוכח שם דדוקא כשצריך לטרח אחר הספה, אצל אם אין צריך לטרח אחריה, כגון שיש ספה מונחת לפניו, צריך לכנס בספה ולאכל ולישן שם. (זו) ואם אין יכולים לישן בלילה כטוב בספה ויהיו יגיעים למחר ולא יוכלו לקים המצנה כראוי, פטורין: ח (לט) (הולכי דרכים וכו'). דיתשבו כעין תרורו אמר רחמנא, וירוצה כשעודם דר בביתו בשאר ימות השנה אינו נמנע מלנסע לאינה ענין ומניח את ביתו, וכן הוא הדין בספה: (מ) פטורים מן הספה ביום. הניו, (מא) שאין צריך להמתין מלאכל עד שיגיע לספה, (מב) אם לא שיוודמן לפניו ספה בעת האכל בלי טרח: (מא) וְחֲבִיבִין בְּלִילָה, הניו כשולן בלילה במקום ישוב, אפילו אין באושפיזא שלו ספה כגון שהוא נכרי, חזב להשתדל (ס) אויל ימצא סביבות משכנו אינה יהודי שיש לו ספה: (מב) אָבֵל אִם אֵינָם מוֹצֵאִים סֵפֶה וכו'. רוצה לומר, שיהשתדל ולא מצא ספה סביבותיו, יוכל לאכל וללון באותו מקום בלי ספה (סא) ואינו מחיב לעשות ספה, והא דמסיים ויוכלו לילך לברכב' רוצה לומר, אפילו אם הוא יודע בביתו שברוך שהולך לא ימצא שם ספה אפילו הכי מתר לצאת מביתו, דכלל בגי'נו: 'תשבו' כעין תרורו, וכנ"ל בסעיף-קטן לט: (מג) דאין לו לעשות שם דירה, רוצה לומר, היכא דאין מוצא ספה (סב) אין מחיב לעשות מחדש:

שער הציון

(נג) רש"י ושאר פוסקים: (נד) פוסקים: (נה) בריה: (נו) רש"י ותר"ו: (נז) מגן אברהם ורש"א: (נח) לבוש: (נט) אחרונים: (ס) כן משמע מהרי"ק דפי מה שאמר דברי הלבוש, ונכון הוא: (סא) לבוש ורש"א וקפי מה שאמרתי בבאר הגולה, וידא כמגן אברהם: (סב) וקראו בשם דירה על שם מאמר המגן אצא מדירת קבע ושב בדירת עראי. ולפי דברי המגן אברהם איני יודע אף ישר דברי רמ"א אלו:

סימן צא

ר. חולה שאין בו סכנה אבל עלול
להיה לו לבא למחלה אחרת שיש בה
ה אם מותר ליקח הרפואות ביו"כ

: מרחשון תשכ"ו.

זע"כ ידידי אחובי הרה"ג מהר"ר אפרים
לואט שליט"א.

ר. חולה שעתה אין במחלתו סכנה אבל עלול מזה
לבא למחלה אחרת שהיא מסוכנת אם יש להתיר
בלוע כדור הנקרא פילן ביו"כ בלא מים. לע"ד
שמחלה זו שיש לו היא גורמת שיחלה בעור
מסוכנת יש להחשיב גם מחלה זו למסוכנת, אף
נדע שלא יחלה יותר אין במחלה זו סכנה
שאם לא יתרפא ממחלה זו אפשר שיסתכן
לה אחרת הרי ממילא היא מחלה זו סכנה להחולה
וגם יש ראייה לזה מע"ז דף כ"ח דרצה למיפשט
ושיני נמי כמכה של חלל דמי מצפינדא
ליין עליה שכתא, ומתרחץ רנב"י שאני צפינדא
ל ומתחיל בפה וגומר בבני מעים, הרי משמע
המחלה היא בכבי ובשיני כדפשו"י התם, וגם
אות שנאמרו שם הם רק להשיגים והחניכים אבל
לא ירפאו מחלה זו בשינים ובחניכים יבא למחלה
מעים ובשביל זה מותר לחלל שבת ולרפאות
לי שבשינים ובחניכים, אף למאי דדחה דכבי
י לא נחשב מכה של חלל, וגם ברור שאף בריא
ז אם צריך לשמש חולה שמחלתו מתדבקת וכדי
ל יחלה צריכים לעשות לו רפואה שיש בה חלול
ז נמי מותר כיון דבלא זה אפשר שיחלה במחלה
ווכנת, וידוע שהגאון ר' ישראל סלנטר ז"ל צוה
זה שהיה מחלת הכולירע המתפשטת, לאכול ביו"כ
בני העיר משום שלרעבים יותר עלול להתדבק
ז אף שהיו בריאים כדי שלא יחלו, וכ"ש שאין
זור ליקח הפילן בלא מים שהוא שלא כדרך
לה ודבר שלא ראוי לאכילה שהוא רק מדרבנן
ז בחולה שאין בו סכנה יש להתיר, אבל בנידון
יש להתיר גם במים אם א"א לו לבלוע בלא מים.
הגני אהבך בל"ו.

משה פיינשטיין

סימן צב

בבן א"י שנמצא בחו"ל אם יאמר יזכור
באחרון של פסח ושבועות

מוצאי יו"כ תשכ"ו.

מע"כ ידידי מהר"ר דוב פאלאק שליט"א.

הנהגה שאלתך בדבר תפלת יזכור ליכנס בביה"כ
אינו נוגע זה בשמ"ע שגם לבני א"י הוא יזכור
ושוין לבני חו"ל בזה, ורק נוגע זה באם יהיה מע"כ
גם בחג הפסח ושבועות בחו"ל תפלת יזכור אוטרים
בי"ט, אבל הא פשוט שלבני א"י שהוא חול ודאי
רשאים לומר תפלת יזכור ומה לנו שאינו יזכור להם,
ואם הוא ידוע בביה"כ אחד שהולך רק שם להתפלל
הרי מצד פרהסיא מוכרח לילך לביה"כ וישב שם
באופן שידמה להאנשים שהוא מתפלל וממילא יאמר
שם תפלת יזכור, אך אף שאין למע"כ בשביל זה
צורך לילך לביה"כ משום שיש כמה בתי כנסיות
ולא יהיה ניכר כשלא ילך לביה"כ אם ירצה לומר
תפלת יזכור יכול לילך לשם וישב שם כל העת
שמחפליין באופן שידמה להן שמתפלל.

סימן צג

אם מותר לצאת לתענוג בעלמא למקום
שלא יהיה לו סוכה

ובדבר לצאת לטיול ולתענוג בעלמא למקום שלא
יהיה לו סוכה מסתבר לע"ד שאסור דהולכי
דרכים שאיתא בסוכה דף כ"ז כשהוא לדבר הרשות
שפטורין עכ"פ ביום הוא כשהולכין למסחר וכיוצא
שהוא צורך ממש וגם הוא לכל אדם שבשביל זה היה
צריך לצאת גם מביתו ושלכן באופן זה מותר לצאת
מהסוכה, אבל לטיול ולתענוג בעלמא שאין לזה שום
צורך אינו כלום מה שבשביל תאוות והנאות היה
יוצא מביתו כיון שלא היתה יציאתו אף מביתו לצורך.
והגע עצמך אדם שיש הרבה פעמים שישן בחצרו
תחת כפת השמים משום שנהנה בזה יותר מביתו
הכי יפטר מסוכה משום שמתכוין יצא בשביל זה
וא"כ למה אמר רבא מצטער פטור מן הסוכה וירל
לומר מי שנהנה לישב בחצר יותר מביתו והמטה

פטור מן הסוכה, ואף שיש אולי לדחות דרבא אמר
מצטער דוקא לענין לילך לישן בבית בשביל זה,
ולגבי הבית לא כפטר בזה שיש לו יותר הנאה בבית
מבטוחה ולא לגבי לישן בחצר דלזה נפטר גם בלא
צער אם יש לו יותר הנאה, משום שאולי לילך לבית
של אחר לא היו רוב בני"א הולכים בשביל יותר
הנאה ולילך לחצר היו הולכים גם בשביל יותר הנאה,
הבית בחג הסוכות יש לו להחשיבו כמו שהוא ליכנס
לנית של אחר, לא מסתבר זה דמגלן להחשיב כן
ולא כמו שיש לו עצמו שני בתים שהיה הולך לבית
השני גם בשביל יותר הנאה, וגם מפורש במג"א סימן
תר"מ ס"ק י"ד דאם אין יכולין לישן כל כך בטוב
במכה ויהיו יגיעים למחר ולא יוכלו לקיים המצוה
כראוי פטורין, הרי דבשביל הנאה השינה יותר אסור,
וזין זה הוא אף כשהשינה בחצר טוב לו יותר כשאין
הולכו למצוה, דהא מקור המג"א נראה שהוא מהג"א
דף כ"ז שפי' ברי"ח ורבה ב"ר הונא דגנו בארקתא
והנאה שהוא בחצר משום דישינו שם להנאות יותר
ויכלו לעסוק במצוה למחר טפי, אלמא דשלא לצורך
מצוה בשביל ההנאה היה אסור, וגם בלא זה הא
נעשין על עשה בעירן ריתחא כשמבקש טעדי
למפטר מהמצוה כדאיתא במנחות דף מ"א אף באופן
שהוא לו הנאה בלבישת בגדים הפטורין מציצית
חזאי לא בכונה ליפטר מציצית לבש רב קטינא
לשינא וסרבלא הפטורין מציצית, לכן מסתבר דלילך
לטיול ולתענוג למקום שליכא סוכה אסור.

הגני ידידו מברכו בחג שמח.

משה פיינשטיין

סימן צד

נענין הולכת הלולב והשופר מביה"כ
דרך רה"ר וכרמלית בשביל אשה
וקטנים

א' דר"ח מרחשון תשכ"ו.

מע"כ ידידי אחובי הרה"ג מהר"ר אפרים
ניינלאט שליט"א.

ענף א

הנהגה בדבר הולכת שופר ולולב מביה"כ לביתו
בשביל אשתו וב"ב הקטנים שיקימו מצות

שופר ולולב במ
וכרמלית, מפורע
דמותר נמי להו
לנשים, ומשמע ז
לי דלא גריעה
לנשים דמכוונות
תקפ"ט שלזה הכ
מסיק דאסור להו
כראבי"ה והטור
התירו, ורוצה ל
הרא"ש הוא רק
כחטור, והוא מ
ראשון שפירשו
דחה יו"ט הוא
הוא אשה אין ז
גמ' שם ר' יו
תקעה הוא רק
כשצריך להוציא
אסור לכרע אך
בשביל חשש די
לדידיה בסמיכה
בנשים שלא לח
לאקופי ידיהו א

ותמוה פירו
ובעוד דוכתי ב
שהו"ג דשופר ז
ממש אף שאין
מלשחוק בכדור
טיול דמתירין הו
המחוייבין אין ז
האיסור מלאכה
מצד המצוה, וא
שמקיימות מצוה
הוא האומד זה
וקבול שכר כמ
בחיוב וקבול שו
דאינו מצוה ועו
הוא נצחית וע
מלשון השאג"א
רוח בעלמא, שג
רוח נחשב זה
זה דא"כ מ"ט
בוה נחת רוח ל
יש לנשים מצו
שהן פטורות די